

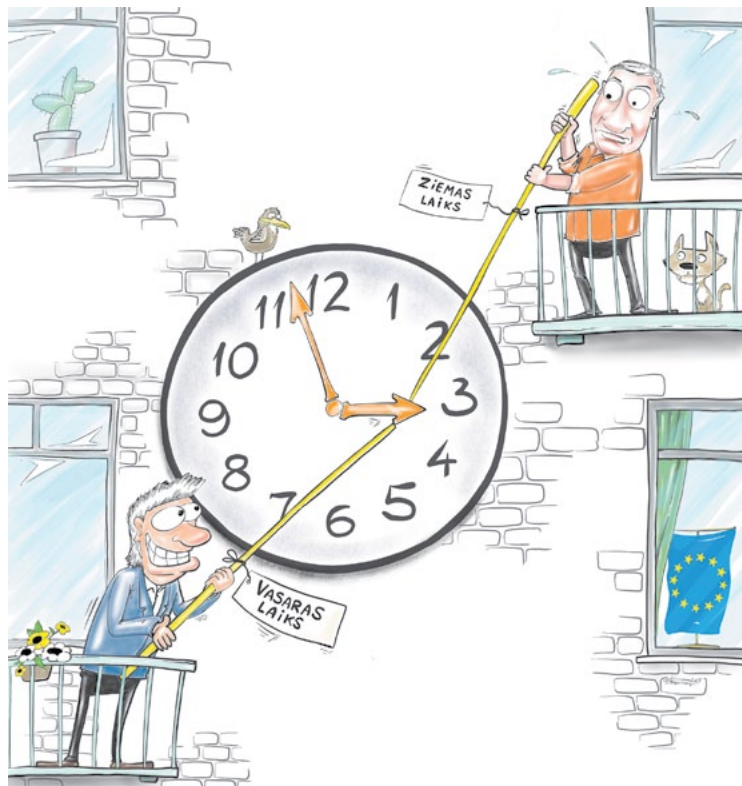
Materiāls tapis
sadarbībā ar
Valsts reģionālās attīstības
aģentūru

Valsts reģionālās
attīstības aģentūra

Pulksteņa rādītāju pagriešana

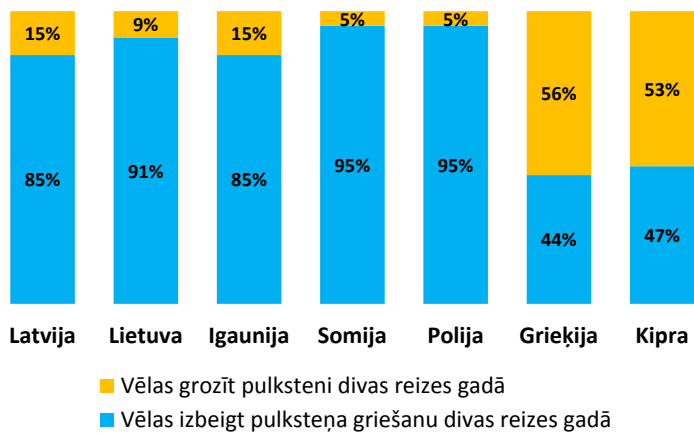

Eiropas Savienības teritorijā gaidāma lēmuma pieņemšana par izmaiņām
līdzšinējā pulksteņa pagriešanas praksē

Par laikrāža grozīšanu daudzviet runā vismaz divas reizes gadā. Šobrīd Latvijas prakse pāriet no vasaras uz ziemas laiku un atpakaļ daļai cilvēku ir apgrūtināta un rada zināmu stresu. Par to, vai vajadzīga pulksteņa grozīšana, dažādos līmeņos spriests vairākkārt, un laika maiņai ir gan pretinieki, gan atbalstītāji. Atbalstītāju galvenais arguments ir enerģijas ietaupījums, kas rada ekonomisko ieguvumu. Savukārt pretinieki spriež par laika mainīšanas negatīvo ietekmi uz cilvēku veselību, tāpat ceļu satiksmes drošību, kā arī lauksaimniecības, būvniecības un komercdarbības jomu.

Eiropas Savienībā (ES) šobrīd tiek lemts, vai savienības robežās laikrāžu grozīšanā ieviest izmaiņas. Augusta vidū noslēdzās Eiropas Komisijas (EK) organizētā sabiedriskā apspriešana (tā norisinājās no 4. jūlija līdz 16. augustam) par atteikšanos no pulksteņa grozīšanas divas reizes gadā un pāreju uz vasaras laiku. Šajā tiešsaistes aptaujā iesaistījās visu 28 ES dalībvalstu iedzīvotāji, sniedzot 4,6 miljonus atbilžu. Visaktīvākie bija Vācijas un Austrijas balsotāji. Latviju šajā aptaujā pārstāvēja 0,39% no kopējā valsts iedzīvotāju skaita. Provizorisks rezultāti liecina, ka ierosinājumu pārstāt laikrāža rādītāju grozīšanu divreiz gadā atbalsta 84% aptaujas dalībnieku.

Sabiedriskās apspriešanas rezultāti dažās ES dalībvalstīs

EK bija vairāki iemesli sākt ES iedzīvotāju nostājas noskaidrošanu. Instance regulāri saņem cilvēku sūdzības par šādu pārmaiņu negatīvo ietekmi uz veselību (piemēram, miega trūkumu). Lietuva rosinājusi pārskatīt esošo sistēmu un ņemt vērā reģionālās un ģeogrāfiskās atšķirības. Somija lūgusi atteikties no pašreizējās kārtības. Arī Latvijas valdība atbalstīja nacionālo pozīciju pārtraukt pulksteņa rādītāju grozīšanu divas reizes gadā, saglabājot vasaras laiku. Februārī Eiropas Parlaments (EP) pieņēma rezolūciju, kurā lūdzta EK veikt rūpīgu direktīvas (kas nosaka ES pastāvošo laiku pārejas kārtību) novērtējumu un vajadzības gadījumā sagatavot priekšlikumu tās pārskatīšanai. Rezolūcijā norādīts, ka valstu apvienībā ir svarīgi uzturēt vienotu laika kārtību, lai nodrošinātu pienācīgu iekšējā tirgus darbību. Šobrīd ES pastāv trīs laika joslas ar vienas vai divu stundu atšķirību. Piemēram, ja Latvijā šobrīd ir plkst. 10, tad Spānijā ir 9, bet Lielbritānijā – 8. Esošā sistēma ir strīdīga daļēji tamdēļ, ka ir liela atšķirība dienasgaismas

ilgumā Skandināvijā un Dienvidēiropā. Turklāt neparasti, ka kaimiņvalstis Spānija un Portugāle ir atšķirīgās laika joslās. Ziemeļu valstīs ir ilgas un tumšas nakts ziemā, bet īsas vasarā. Savukārt ES dalībvalstīs, kas atrodas vistālāk uz dienvidiem, gaismas ilgums neatkarīgi no gadalaika dienā un naktī mainās minimāli.

EK pārstāvniecības Latvijā Preses nodaļas pārstāvis Kaspars Kreics skaidro, ka, ņemot vērā sabiedriskajā apspriešanā iegūtos rezultātus (šobrīd gan paziņoti provizorisks dati, precīzie tiks nosaukti vēlāk), EK izstrādās savu priekšlikumu un iesniegs izskatīšanai Eiropas Savienības Padomei un EP. Tālākie soli atkarīgi no ES dalībvalstu un Parlamenta vienošanās, jo EK tikai izstrādā likumdošanu. Tiesa, jāņem vērā, ka ļoti liels sabiedrības pārsvars minēto ierosinājumu atbalstīja. Jautāts, cik ilgā laikā izstrāde un vienošanās par iespējamām izmaiņām attiecīgajā direktīvā varētu notikt, K. Kreics teic, ka to nevar precīzi paredzēt. Līdzšinējā pieredze rāda, ka dažādi priekšliku-

mi izskatīti un pieņemti atšķirīgos laika posmos. EK pārstāvniecības Latvijā preses pārstāvis spriež, ka 28. oktobrī mums, visticamāk, vēl būs jāpagriež pulksteņa rādītāji stundu atpakaļ.

Kur aug kājas laikrāžu grozīšanai?

Pirmoreiz pulksteņa laiks vairākās valstīs tika grozīts Pirmā pasaules kara laikā, lai maksimāli izmantojot dienasgaismu, taupītu akmeņogļu resursus. Taču ideja par vasaras laiku pirmajam radās ASV politikim, izgudrotājam Bendžaminam Franklinam jau 18. gadsimta beigās. Vēlāk, 1895. gadā, par to aizdomājās arī Jaunzēlandes zinātnieks Džordžs Hadsons, tāpat nesaistīti šo ideju puda britu celtnieks Viljams Vilets. Tiesa, pirmās pulksteņu piemērošanas saules aktivitātei iezīmes bijušas pat pirms mūsu ēras – antīkajā pasaulē. Arī Latvijā pāreja uz vasaras laiku norisinājās jau 1919. un 1920. gadā. Savukārt regulāra pāreja uz šo laiku lielākajā daļā Eiropas valstu tika ieviesta 20. gadsimta 60. un 70. gados, taču tās grafiks varēja atšķirties. Latvijā regulāro pāreju 1981. gadā ieviesa Padomju Savienība. Savukārt, sākot no 1997. gada, vasaras laiks Latvijā ir spēkā no marta pēdējās svētdienas līdz oktobra pēdējai svētdienai.

Tāda prakse šobrīd ir vairāk nekā 60 pasaules valstīs.

Viedokļi par un pret

Ģimenes ārsts Lēdurgā **Aivars Freibergs** uzskata, ka pulksteni nevajag grozīt. Varētu palikt pie esošā – vasaras – lai-

ka. – *Tas kopumā ietekmē cilvēku pašsajūtu, īpaši bērnu, tāpat sajauc katra bioloģisko pulksteņi,* – teic sarunbiedrs. Viņš gan savā ārsta praksē nav novērojis, ka laika maiņu dēļ cilvēki vairāk slimotu vai pastiprināti sūdzētos par veselības problēmām. Tiesa, kādu brīdi vairāk neapmierināti vai dusmīgi tomēr mēdz būt. A. Freibergs skaidro, ka laiks, kad katrs spēj pielāgoties pulksteņrādītāju dzenāšanai šurpu turpu, ir atšķirīgs – citam pietiek ar nedēļu, citam mēnesi, vēl kāds nekādi nevar pielāgoties. Pašu dakteri laika maiņa daudz neietekmē, vismaz līdz šim tai izdevies pielāgoties bez problēmām.

Z.s. **Krustiņi**, kas nodarbojas ar piena lopkopību, saimniece **Rasma Šemeta** no Lēdurgas pagasta vērtē, ka laikrāža bīdīšana govīs un piena izslaukumu ietekmē minimāli. Govis tiek slauktas pulksten 5 no rīta un 5 vakarā. Pēc pulksteņa pagriešanas sarunbiedre dažas dienas pie lopiņiem dodas ar nelielām laika nobīdēm no ierastā slaukšanas laika, lai to tuvinātu aktuālajam pulksteņa laikam. Tādējādi laika maiņai adaptējas gan saimniece, gan govīs. – *Nav novērots, ka tamdēļ govīs dotu mazāk piena. Ja pusstundu nokavēju slaukšanas laiku, uzreiz jūtams, ka govīm tesmeņi ir pierietējušāki un tās ir vairāk gatavas slaukšanas procesam. Domāju, ka stundas nobīde no ierastā laika nav daudz. Apmēram pusstundas robežās arī slaucējai atļauju laiku variēt, jo pusstunda neko nemaina,* – secina R. Šemeta. Lai arī pašai nav grūtību pielāgoties, viņa uzskata, ka vienkāršāk ir pieturēties pie viena laika. Tas atvieglotu dzīvi ceļotājiem, kuriem jau tā,

Mūsu lasītāju
aptauja *Ausekļa*
mājaslapā

**Vai atbalstāt
atteikšanos
no pulksteņa
grozīšanas
divreiz gadā?**

Jā, ir grūti pierast pie laika
pārejas

72%

Nē! Laikrāža griešana ir
ekonomiski pamatota

8%

Mani tas neietekmē

20%

braucot uz citām valstīm, jāņem vērā turienes laiki. Ja klāt nāk arī vietējā laikrāža grozīšana, tas tikai lieki samulsina.

Limbāznieks **Toms Eglītis** atbalsta līdzšinējo praksi – pāreju uz vasaras un ziemas laiku un otrādi. Viņš uzskata, ka tas ietaupa lielu daudzumu naudas uz neliela diskomforta rēķina. – *Ar tādu domu tas sākotnēji tika ieviests. Šobrīd nekas daudz nav mainījies, turklāt par to vajadzētu domāt pat vairāk, jo palielinās ne tikai resursu patēriņš, bet arī piesārņojums, kas tiek radīts šo resursu ražošanai.*

Rīdziniece **Linda Ģibiete** atbalsta divreizējo laika maiņu, jo tas ļauj izmantot dienas gaišo daļu ikdienas gaitām. – *Ja pulkstenis marta beigās netiktu pagriezts, vasarā saule lēktu vidēji ap pulksten 4 un gaisms būtu jau ap 3, kas patiešībā ir nakts vidus, kad cilvēkiem vēl vairākas stundas jāguļ. Savukārt jau augustā tumšs kļūtu ap 20, kad laukā vēl kaut ko varētu darīt. Ja paliktu pie vasaras laika, neērtības rastos ziemas mēnešos. Jau pie divreizējās laika maiņas tā īsti gaisms šajos mēnešos top tikai ap 9, bet, paliekot tikai vasaras laikā, tas notiktu ap 10. Cilvēkam, kuram jāceļas 6, veselās četras stundas nāktos mēģināt moži darboties tumsā. Bet tumsa nemudina mosties, būt možam un strādāt, – prāto L. Ģibiete. Viņa skaidro, ka īstais Latvijas laiks (ņemot vērā ģeogrāfisko atrašanās vietu) ir ziemas laiks, jo tā skaitīšanas sistēma veidota tā, lai saule visaugstākajā punktā atrastos plkst. 12.*

Lappusi sagatavoja
Līga LIEPIŅA
Kristapa AUZENBERGA
karikatūra